

Kohtuasi C-723/20

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

29. detsember 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

17. detsember 2020

Määruskaebuse esitaja:

Galapagos BidCo. S.a.r.l.

Vastustajad määruskaebemenetluses:

DE als Insolvenzverwalter der Galapagos S. A.

Hauck Aufhäuser Fund Services S. A.

Prime Capital S. A.

Põhikohtuasja ese

Määruse (EL) 2015/848 tõlgendamine osas, mis puudutab kohtualluvust maksejõuetuse põhimenetluse algatamisel ja põhihuvide keset olukorras, kus krediitiasutuse juhatuse asukohta Euroopa Liidu piires muudetakse

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267, eelkõige

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19; parandus ELT 2016, L 349, lk 6) (edaspidi „maksejõuetusmäärus“)

Nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2000, L 160, lk 1, ELT eriväljaanne 19/001, lk 191) (25. juunist 2017 määrusega (EL) 2015/848 kehtetuks tunnistatud) (edaspidi „maksejõuetusmäärus 2000“)

Eelotsuse küsimused

1. Kas määruse (EL) 2015/848 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et võlgnikuks oleval äriühingul, kelle registrijärgne asukoht asub ühes liikmesriigis, ei ole põhihuvide kese teises liikmesriigis, kus on tema juhatuse asukoht, mida on võimalik kindlaks teha kolmandate isikute poolt kontrollitavate objektiivsete asjaolude alusel, kui võlgnikuks olev äriühing on põhikohtuasjas kõne all olevatel asjaoludel viinud juhatuse asukoha kolmandast liikmesriigist üle teise liikmesriiki, samal ajal kui kolmandas liikmesriigis oli esitatud tema vara suhtes maksejõuetuse põhimenetluse algatamise avaldus, mille kohta ei ole veel otsust tehtud?
2. Kas juhul, kui vastus esimesele küsimusele on eitav, tuleb määruse (EL) 2015/848 artikli 3 lõiget 1 tõlgendada nii:
 - a) et kooskõlas rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjadega kuulub menetluse algatamise otsuse tegemine jätkuvalt selle liikmesriigi kohtute alluvusse, mille territooriumil asub võlgniku põhihuvide kese maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamise ajal, kui võlgnik viib pärast maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist, kuid enne menetluse algatamise otsuse tegemist oma põhihuvide keskme üle mõne muu liikmesriigi territooriumile, ja
 - b) et rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjade kohane asja jätkuv allumine ühe liikmesriigi kohtutele välistab selle, et otsuse tegemine muude maksejõuetuse põhimenetluse algatamise avalduste kohta, mis saavad pärast võlgniku põhihuvide keskme üleviimist teise liikmesriiki selle teise liikmesriigi kohtusse, allub teise liikmesriigi kohtutele?

Viidatud liidu õigusnormid

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (ELT 2020, L 29, lk 7) (edaspidi „väljaastumisleping“) artikkel 126

Määruse (EL) 2015/848 artikli 3 lõige 1

Viidatud riigisisised õigusnormid

Maksejõuetusmäärus (Insolvenzordnung, edaspidi „InsO“)

Tsiviilkohtumenetluse seadustik (Zivilprozessordnung, edaspidi „ZPO“)

Kohtuasja asjaolud ja menetlus

- 1 Käesolev kohtuasi puudutab maksejõuetusmenetlust Galapagos S. A., 2014. aasta aprillis asutatud valdusettevõtja, kes on kantud Luksemburgi äriregistrisse ja kelle registrijärgne asukoht on Luksemburgis (Luksemburgi Suurhertsogiriik) (edaspidi „võlgnik“), vara suhtes. Võlgnikul ei ole töötajaid.
- 2 Võlgnik kavates 2019. aasta juunis viia oma juhatuse tegeliku asukoha üle Inglismaale. Tema direktorid esitasid 22. augustil 2019 Ühendkuningriigi High Court'ile (kõrge kohus, edaspidi „High Court“) avalduse algatada võlgniku vara suhtes maksejõuetusmenetlus.
- 3 Direktorid asendati järgmisel päeval uue direktoriga, kes seadis võlgniku jaoks sisse büroo Düsseldorfis ja täitis seal oma ülesandeid. Võlgnik ei võtnud High Court'ile esitatud maksejõuetusmenetluse algatamise avaldust tagasi, vaid menetlust jätkati võlausaldaja menetlusena. Selles menetluses ei ole seni tehtud otsust maksejõuetusmenetluse algatamise kohta. High Court'ile esitatud avalduse suhtes ei ole veel tehtud lõplikku otsust.
- 4 Pärast seda, kui võlgnikuks olev äriühing oli esitanud 23. augustil 2019 pankrotikohtuna tegutsevale Amtsgericht Düsseldorf'ile (Düsseldorfis esimese astme kohus, edaspidi „pankrotikohus“) maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse, kohaldas nimetatud kohus samal päeval tehtud määrusega nõuete tagamise meetmeid ja nimetas määruskaebuse vastustaja DE ajutiseks pankrotihalduriks. 25. augustil 2019 teavitati kapitaliturgu ja võlakirjaomanikke juhatuse asukoha üleviimisest Düsseldorfis. Võlausaldajate apellatsioonkaebuse alusel tunnistas Amtsgericht Düsseldorf (Düsseldorfis esimese astme kohus) 6. septembril 2019 oma määruse rahvusvahelise kohtualluvuse puudumise tõttu kehtetuks ja jättis võlgniku avalduse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.
- 5 Määruskaebuse teised vastustajad, Hauck Aufhäuser Fund Services S. A. ja Prime Capital S. A., esitasid 6. septembril 2019 võlausaldajatena pankrotikohtule avalduse algatada võlgniku vara suhtes maksejõuetusmenetlus. Selle avalduse alusel kohaldas pankrotikohus 9. septembri 2019. aasta määrusega nõuete tagamise meetmeid ja nimetas DE ajutiseks pankrotihalduriks. Pankrotikohus märkis, et kooskõlas rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjadega allub asi talle, kuna avalduse esitamise ajal asus võlgniku põhihuvide kese Düsseldorfis.
- 6 Pankrotikohtu kõnealuse määruse peale esitas määruskaebuse esitaja, kes on võlgniku tütarettevõtja, võlausaldajana apellatsioonkaebuse pädevale Landgericht'ile (apellatsioonikohus). Ta vaidlustas rahvusvahelise kohtualluvuse ja väitis, et võlgniku juhatuse asukoht viidi 2019. aasta juunis üle Inglismaale. Apellatsioonikohus jättis apellatsioonkaebuse 30. oktoobri 2019. aasta määrusega rahuldamata.

- 7 Käesoleva määruskaebusega palub määruskaebuse esitaja tühistada pankrotikohtu määrus ja jätta maksejõuetusmenetluse algatamise avaldus rahuldamata.

Eelotsusetaotluse põhjendus

- 8 Määruskaebuse lahendamine oleneb Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) otsusest aluslepingute tõlgendamise kohta.

Esimene eelotsuse küsimus

- 9 Määruskaebuse lahendamisel on määrava tähtsusega, kuidas tuleb tõlgendada maksejõuetusmääruse artikli 3 lõiget 1.
- 10 Määruskaebus on vastuvõetav.
- 11 Pankrotikohus on märkinud, et asi allub talle, kuna võlgniku põhihuvide kese (*centre of main interests*) asus Saksamaal. Maksejõuetusmääruse artikli 3 lõike 1 esimese lõigu esimese lause kohaselt kuulub maksejõuetusmenetluse algatamine selle liikmesriigi kohtu alluvusse, kus asub võlgniku põhihuvide kese. 9. septembril 2019 asus põhihuvide kese Saksamaal, nagu kinnitas ka Landgericht (apellatsioonikohus).
- 12 Kui vastus ühele eelotsuse küsimustest on jaatav, tuleks käesolev määruskaebus rahuldada. Esimesele eelotsuse küsimusele vastamisel on otsustava tähtsusega, kas tuvastatud asjaolud annavad alust eeldada, et võlgniku põhihuvide kese asub Saksamaal.
- 13 Maksejõuetusmääruse artikli 3 lõike 1 esimese lõigu teise lause kohaselt on põhihuvide kese koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ning mis on kolmandate isikute poolt kontrollitav. Selle kriteeriumi kohaselt asus võlgniku põhihuvide kese 2019. aasta septembri alguses Saksamaal.
- 14 Küsimus on selles, kas võlgnikuks oleva äriühingu põhihuvide keskme kindlaksmääramisel tuleb järgida erinõudeid, et vältida kuritarvitusi põhikohtuasjas kõne all olevatel asjaoludel.
- 15 Praegu kehtiva maksejõuetusmääruse põhjendustes 4, 5, 29 ja 30 on esitatud märkused selle kohta, kuidas hoida ära meelepärase kohtualluvuse valimist kuritarvituse eesmärgil (*forum shopping*). Maksejõuetusmääruse artikli 3 lõikes 1 on esitatud põhihuvide keskme sõnaselge määratlus ja asjakohased õigusliku eelduse põhimõtted.
- 16 Euroopa Kohtu praktika kohaselt oleks kohtualluvuse üleminek kohtult, kelle poole algselt pöörduti, teise liikmesriigi kohtule vastuolus maksejõuetusmääruse eesmärkidega, kui võlgniku põhihuvide kese pärast menetluse algatamise avalduse

esitamist, kuid enne menetluse algatamise otsuse tegemist muutub (vt 17. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Staubitz-Schreiber, C-1/04, EU:C:2006:39, punkt 22 jj).

- 17 Euroopa Kohtu praktikast ei nähtu, kas maksejõuetusmääruse artikli 3 lõikest 1 tulenevad ka kuritarvituse eesmärgil meelepärase kohtualluvuse valimist (*forum shopping*) takistavad erinõuded, mis peavad olema täidetud, et krediidasutuse juhatuse asukoha üleviimist saaks pidada põhihuvide keskme üleviimise seisukohast määravaks.
- 18 Määruskaebuse esitaja on seisukohal, et arvestades tunnust „regulaarselt“ maksejõuetusmääruse artikli 3 lõike 1 esimese lõigu teises lauses, tuleb põhihuvide keskmene kõne alla üksnes koht, kus võlgnikuks oleval äriühingul oli kauem kui kolme kuu jooksul enne maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist asukoht või kus ta tegeles oma huvide realiseerimisega. Huvide regulaarselt realiseerimise nõue eeldab piisavat stabiilsust ega ole täidetud, kui juhatuse asukoha üleviimine toimub maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamisega samal ajal. Määruskaebuse vastustajad esitavad selle kohta vastuväite, et huvide regulaarselt realiseerimise nõue on täidetud, kui huvide realiseerimine on püsiv.
- 19 Juhul kui Euroopa Kohus vastab esimesele eelotsuse küsimusele jaatavalt, tuleks käesolevas kohtuasjas lähtuda sellest, et võlgnik ei saanud oma põhihuvide keset pärast 22. augustit 2019 Saksamaale üle viia.
- 20 Käesolevas menetluses tuleb lähtuda sellest, et võlgniku juhatuse asukoht oli 22. augustil 2019 Inglismaal. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tähendaks see seda, et ajal, mil võlgnik esitas oma vara suhtes High Court'ile maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse, oli tema põhihuvide kese Inglismaal, millest tulenevalt kuulus maksejõuetuse põhimenetluse algatamine vastavalt maksejõuetusmääruse artikli 3 lõike 1 esimese lõigu esimesele lausele High Court'i alluvusse.

– ***Teine eelotsuse küsimus***

- 21 Vastusest teisele eelotsuse küsimusele oleneb, kas asjaolu, et 2019. aasta septembri alguses oli võlgniku põhihuvide kese Saksamaal, toob maksejõuetusmääruse artikli 3 lõike 1 esimese lõigu esimese lause kohaselt kaasa selle, et kooskõlas rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjadega kuulub maksejõuetuse põhimenetluse algatamine Saksa kohtute alluvusse.
- 22 Maksejõuetuse põhimenetluse algatamise otsuse tegemine võiks kooskõlas rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjadega jätkuvalt kuuluda liikmesriigi kohtute alluvusse (*perpetuatio fori*), kui võlgnik viib pärast maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist, kuid enne maksejõuetusmenetluse algatamise otsuse tegemist oma põhihuvide keskme üle teise liikmesriigi territooriumile. Seda aspekti puudutab teise eelotsuse küsimuse punkt a.

- 23 Maksejõuetusmääruse 2000 artikli 3 lõiget 1 puudutavas osas on Euroopa Kohus küsimuse sellele osale vastanud ja otsustanud, et nimetatud sätet tuleb tõlgendada kohtualluvuse säilimise tähenduses, mis peab muu hulgas takistama kuritarvituse eesmärgil meelepärase kohtualluvuse valimist (vt 17. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus *Staubitz-Schreiber*, C-1/04, EU:C:2006:39, punkt 25). Arvestades maksejõuetusmääruse uuesti sõnastamist, tekib küsimus, kas Euroopa Kohus järgib oma senist kohtupraktikat ka maksejõuetusmääruse artikli 3 lõiget 1 puudutavas osas.
- 24 Asjaolu, et rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjade kohaselt kuulub otsuse tegemine maksejõuetuse põhimenetluse algatamise avalduse kohta jätkuvalt ühe liikmesriigi kohtutele, võiks välistada asja allumise teise liikmesriigi kohtutele. Seda puudutab teise eelotsuse küsimuse punkt b.
- 25 Maksejõuetusmäärus lähtub sellest, et toimub ainult üks maksejõuetuse põhimenetlus, vt maksejõuetusmääruse artikli 3 lõiked 3 ja 4. Selle algatamise otsus on maksejõuetusmääruse artikli 19 alusel siduv kõigile ülejäänud liikmesriikidele. Seega on rahvusvaheline kohtualluvus maksejõuetuse põhimenetluse algatamise otsuse tegemisel kooskõlas maksejõuetusmääruse artikli 3 lõikega 1 erandlik kohtualluvus.
- 26 Kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga kuulub maksejõuetusmenetluse algatamine vastavalt maksejõuetusmääruse 2000 artikli 3 lõikele 1 jätkuvalt selle liikmesriigi kohtu alluvusse, kelle territooriumil asub võlgniku põhihuvide kese maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamise ajal, kui nimetatud võlgnik viib pärast avalduse esitamist, kuid enne menetluse algatamise otsuse tegemist oma põhihuvide kesme üle teise liikmesriigi territooriumile. Kohtualluvuse üleminek kohtult, kelle poole algselt pöörduti, teise liikmesriigi kohtule oleks vastuolus määruse eesmärkidega (vt 17. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus *Staubitz-Schreiber*, C-1/04, EU:C:2006:39, punkt 29).
- 27 Sellega seoses kerkib küsimus, kas asja jätkuv allumine sellele kohtule, kelle poole algselt pöörduti, välistab kooskõlas rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjadega, et muude avalduste kohta otsuse tegemine võiks alluda teise liikmesriigi kohtutele. Kui see nii ei ole, võiks kohus, kelle poole pöörduti hiljem, algatada maksejõuetuse põhimenetluse, mis oleks kohtule, kelle poole algselt pöörduti, siduv, mille tagajärjel ei saaks see maksejõuetuse põhimenetlust enam algatada. See võiks jätta jätkuva erandliku rahvusvahelise kohtualluvuse kasuliku mõjuta.
- 28 Käesoleval juhul esitati Inglismaa High Court'ile maksejõuetusmenetluse algatamise avaldus varem kui Amtsgericht Düsseldorf'ile (Düsseldorfi esimese astme kohus). Kuna avalduse esitamise kuupäeval oli võlgniku põhihuvide kese Inglismaal, lähtub Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) sellest, et kooskõlas rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjadega kuulus maksejõuetuse põhimenetluse algatamine vastavalt maksejõuetusmääruse artikli 3 lõikele 1 High Court'i alluvusse.

- 29 Seda ei muuda Ühendkuningriigi väljaastumine Euroopa Liidust. Väljaastumislepingu artikli 126 kohaselt kehtib ülemineku periood, mis lõpeb 31. detsembril 2020. Väljaastumislepingu artikli 127 lõike 1 esimesest lõigust nähtub, et ülemineku perioodil on maksejõuetusmäärus Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis jätkuvalt kohaldatav.

TÖÖDOKUMENT